

עבודת קיץ עברית

שכבה ט'

שם התלמיד:	_____
כיתה:	_____

יש להגיש את העבודה עד לתאריך 18/6 למזכירות בית
הספר

בהצלחה רבה

קראו את הטקסטים הבאים וענו על השאלות שאחריהם.

טקסט 1

בולי דואר עברי מאת: איתמר עצמון¹

סדרת בולי "דואר עברי" היא סדרת הבולים הראשונה שהנפיקה מדינת ישראל מייד לאחר הכרזתה ב-14 במאי 1948. הסדרה הוכנה ערב הקמת המדינה בפעילות קדחתנית בתנאי מחתרת, ויש בה תשעה בולים שונים זה מזה. נושא הסדרה הוא מטבעות יהודיים שנטבעו בעת העתיקה, והם מסמלים את מלחמות העם היהודי לעצמאות מדינית, לריבונות בארץ-ישראל ולחופש. בשל הסמלים המרתקים על הבולים והעוצמה ההיסטורית שהם מביאים לידי ביטוי נהפכה סדרת בולים זו לסדרה המוכרת, המעניינת והיקרה ביותר שהנפיקה מדינת ישראל. "סיפורה של מדינת ישראל הוא סיפור שבו העבר והעתיד שזורים זה בזה", אמרו אז, ואין ספק שסדרת בולי "דואר עברי" מדגימה זאת בצורה הטובה ביותר.

לאחר החלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל בכ"ט בנובמבר 1947 התעורר הצורך להנפיק בולים שיבטאו את עצמאותה של המדינה שעדיין לא נולדה. אבל היה אסור, לפי החוק בארץ, להנפיק בולים שאינם בולי השלטון הבריטי, ולכן היה צריך לשמור בסוד את הכנת הבולים.

חברי ההנהגה היהודית ביקשו משלושה גרפיקאים לעצב בולים למדינה החדשה. מבין שלוש הצעות, התקבלה בהתרגשות רבה הצעתו של הגרפיקאי אֶוֶה וְלִיש . וליש הציע שעל הבולים החדשים יודפסו תצלומים של מטבעות מתקופת המרד הגדול (3 לספירה הנוצרית) ומתקופת מרד בר כוכבא (132-135 לספירה הנוצרית).

רק לאחר כמה חודשים, באפריל 1948, כאשר עמדו הבריטים לפנות את הארץ והודיעו על הפסקת שירותי הדואר ועל השמדת כל מלאי הבולים הקיים, החלה ההנהגה היהודית לתכנן ברצינות את הנפקת הבולים. כאשר רצו להדפיס את הבולים, שעדיין לא עוצבו סופית, גילו שאין מקום שבו יוכלו להנפיק אותם. נוסף על כך, לא היו כמעט מכונות דפוס שבאמצעותן היה אפשר להדפיס בולים שאיכותם תהיה ראויה לדייה להיות סימן זהות חדש למדינה שעדיין

¹ מעובד על פי עצמון, א'. "בולי דואר עברי: תיאור הכנת הבולים הראשונים במדינת ישראל". אנציקלופדיה יהודית באתר דעת — לימודי יהדות ורוח, 2953, [http://www.il.ac.daat.encyclopedia.il.asp?value=אוחזר בתאריך 2017/9/4](http://www.il.ac.daat.encyclopedia.il.asp?value=אוחזר%20ב%20תאריך%202017/9/4)

לא נוסדה. בבתי דפוס גדולים לא היה אפשר לשמור על סודיות ההדפסה, וגילוי הסוד היה עלול להוביל לעימות עם הבריטים.

בסופו של דבר הודפסו הבולים במכונות הדפוס של עיתון "הארץ", לאחר שהמכונות הועברו למקום סודי בתל אביב. שנים אחדות לפני כן הדפיסו באותן המכונות כמה סדרות של "בולי הקק"ל" (קרן קיימת לישראל), וחלק מהם אף הוכשרו להיות בולי דואר חוקיים בתקופה שלפני הכרזת המדינה. באותה תקופה היה בארץ מחסור בנייר מתאים להדפסה, ולא הייתה אפשרות לייבאו מחוץ לארץ. וכך כל נייר שנמצא — גם אם היה גס ולא ראוי להדפסת בולים — שימש להנפקת הבולים הראשונים. על הנייר הגרוע הודפסו הבולים הקטנים, בעלי הערכים הנמוכים, ועל נייר מאיכות גבוהה יותר — כמה גיליונות נייר תכל שנמצאו — הדפיסו את הבולים הגדולים, בעלי הערכים הגבוהים.

כאשר הגיעו גלופות² הבולים מן הגרפיקאי אוטה וליש, התגלו שתי בעיות. האחת, עדיין לא נקבע שמה של המדינה, ולכן לא ידעו איזה שם להדפיס על הבולים: ארץ-ישראל, יהודה, מדינת יהודה או אולי מדינת ישראל? מישהו הגה רעיון — להדפיס את המילים "דואר עברי" במקום את שמה של המדינה. בזכות פתרון זה היה אפשר להתחיל להדפיס את הבולים.

בעיה אחרת הייתה שרוב האנשים לא ידעו לקרוא את הכתב העברי הקדום שהיה על המטבעות העתיקים. דוד רמז³, שנוסף על תפקידיו הציבוריים היה מעורב בהנפקת הבולים, הציע שמתחת לבול יוסיפו עוד פיסת נייר ועליה

הסבר על תוכן הבול. כך החלו להוסיף לכל בול "דואר עברי" שובל — ספח ובו הסבר קצר על המטבע המודפס על הבול. מאז לכל בול ישראלי נוסף שובל והוא חלק בלתי נפרד מן הבול. היום רוב האספנים של בולי ישראל לא ירצו לקבל בול ללא שובל.

במשך השנים המשיכו להנפיק את סדרת הבולים הזו, וכמו כן הוסיפו לה מטבעות יהודיים מתקופות אחרות ושינו את הכיתוב מ"דואר עברי" ל"ישראל".

בול "דואר עברי" ושובל

² גלופה — לוח שנחרטו עליו צורות או אותיות לקראת הבאה לדפוס

³ דוד רמז — ממנהיגי היישוב, היה מזכיר ההסתדרות, ובראשית ימי המדינה היה שר בממשלת ישראל.

שאלות:

1. על פי טקסט 1, היה צורך דחוף להנפיק בולים ערב הקמת המדינה? ציין שתי סיבות.
(4 נקודות)

---

2. על פי טקסט 1, הנפקת בולי דואר עברי הייתה מלווה בקשיים. ציין שלושה קשיים שונים זה מזה, והסבר כיצד פתרו כל אחד מן הקשיים האלה. (6 נקודות)

קושי 1 :

פתרון:

קושי 2:

פתרון:

קושי 3:

פתרון:

הסיפור של בולי קרן קיימת לישראל

מאת: מערכת "חלון ירוק"⁴

בעידן שלפני הדואר האלקטרוני והאינטרנט, מכתבים וגלויות היו אמצעי התקשורת העיקריים בין אנשים. הפעם הראשונה שבולים שימשו אמצעי תשלום עבור משלוח דואר הייתה בבריטניה במאה ה-19. ממשלות ברחבי העולם כולו הלכו בעקבות בריטניה, והחלו להנפיק בולים משלהן. הבולים נהפכו מהר מאוד מסתם אמצעי תשלום עבור שליחת דואר לסמל המייצג את המדינה שהדפיסה אותם. הרצון של העם היהודי במדינה משלו עורר בו גם רצון בבולים משלו — וכאן נכנסה קק"ל⁵ לתמונה. כמה עשרות שנים לפני הקמת המדינה היו הבולים של קק"ל אחד האמצעים המובילים לא רק לאיסוף כספים עבור פעולותיה, אלא גם להנצחת ההיסטוריה של הקמתה של מדינת העם היהודי בזמן אמת.

בשנת 1902 במשרדי קק"ל בווינה שבאוסטריה הוחלט על הנפקת בולים. אומנם לא היה להם מעמד חוקי, ולא היה אפשר לשלוח דואר שמודבקים עליו רק בולי קק"ל, אך מאחורי הנפקת הבולים עמד הרעיון שבצד הבולים הרשמיים של המדינה שממנה נשלח המכתב, אפשר לצרף בול של קק"ל וכך להפיץ לעם היהודי ברחבי העולם את בשורת המדינה העומדת לקום. נוסף על כך, התשלום עבור הבולים שימש תרומה לקק"ל.

הבול הראשון שהנפיקה קק"ל נקרא "בול ציון". מודפס עליו מגן דוד, בצדדיו ענפים ובמרכז המילה "ציון" בעברית. את הבול עיצב אפרים ליליין, פעיל ציוני נלהב, שהיה גם צייר רב כישרון. המגן דוד, סמל העם היהודי, נהפך עם הוצאת הבול סמל לשאיפה של העם למדינה משלו, מדינה שבוליה יכולים לייצג אותה.

לא עבר זמן רב, ועל בולי קק"ל החלו להופיע נושאים מגוונים — אישים ומקומות. על בולי קק"ל המוקדמים אפשר לראות בין השאר את מקימיה של התנועה הציונית ואת פעיליה. כבר בשנת 1909 הנפיקה קק"ל בול להנצחת זכרו של בנימין זאב הרצל. על הבול הודפסה התמונה המפורסמת של הרצל צופה מן המרפסת במלון בבזל, בעת כינוס הקונגרס הציוני הראשון, וברקע הנוף של ירושלים. זמן קצר לאחר מכן החלו להדפיס בולים נוספים ועליהם דיוקנאות של אישים גדולים בתולדות הציונות. באמצעות בולים אלה שהודבקו על גבי

⁴ מעובד על פי מערכת "חלון ירוק". "הסיפור של בולי קק"ל". חלון ירוק — אתר קק"ל לצעירים, אוזר מ-http://www.kkl.greenwin.org.il/stamps/stamps/kkl_more/aboutus/ ב-2017/9/4.

⁵ קרן קיימת לישראל (קק"ל) הוקמה בשנת 1901. זוהי קרן לאומית שמטרתה הייתה לקנות קרקעות בארץ-ישראל, לגייס תרומות מן העם היהודי ולעזור בהגשמת חלום ההתיישבות הציוני.

מעטפות (בצד הבולים הרשמיים) נשלח מסר ברור: לעם היהודי יש היסטוריה מפוארת של אלפיים שנה, אבל ההיסטוריה של העם היהודי במדינתו המודרנית מתרחשת בימים אלה ממש. בבולים מוקדמים אחרים של קק"ל מוצגים הנופים של ארץ-ישראל ושל היישובים המוקמים בה — עדות מרתקת נוספת למדינת העם היהודי ההולכת ונבנית.

בתקופת המעבר מהחלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 ועד הכרזת העצמאות של מדינת ישראל בה' באייר תש"ח 14/5/1948, נזקקה לפתע המדינה לבולים רשמיים. וכך נהפכו בולי קק"ל, בפעם הראשונה בהיסטוריה, לבולים חוקיים לחלוטין למשלוח דואר מארץ-ישראל לרחבי העולם. מצב זה נמשך זמן קצר, ולאחר הכרזת העצמאות החלה המדינה להנפיק בולים משלה, ובולי קק"ל חזרו להיות בולים ייצוגיים. אך מפעל הבולים של "קרן קיימת לישראל" קיים עד היום, והבולים עדיין מספרים את הסיפור של קק"ל ושל מדינת ישראל: הם מתארים את נופי הארץ, היישובים והמוסדות שקמו בה, אישים ידועים, ואת פעילותה של קק"ל במגוון תחומים: יש בולים בנושא סביבה ונוף, בולים בעלי סמל ציוני ובולים שמודפסת עליהם אישיות חשובה.

בול קק"ל ועליו דיוקנו של הרצל

ענה על השאלות

3. על פי טקסט 2, מדוע נבחרו בולי קק"ל להיות הבולים הרשמיים של "המדינה שבדרך"? (3 נקודות)

---

4. א. על פי טקסטים 1 ו-2, במה היה **שונה תפקידם** של בולי קק"ל מתפקידם של בולי "דואר עברי"? (3 נקודות)

ב. על פי טקסטים 1 ו-2, מה היה **המשותף** לבולי "דואר עברי" ולבולי קק"ל? (3 נקודות)

---

5. א. לפניך חמישה משפטים, ליד כל משפט, קבע אם אפשר להסיק אותו מן הטקסטים או לא. (5 נקודות)

- בראשיתם שימשו בולי קק"ל לתשלום בעבור העברת מכתבים מווינה לארץ-ישראל. ____
- בעיני האספנים ערכו של בול ללא שובל פחות מערכו של בול עם שובל. ____
- הבולים הם אמצעי להעברת מסרים חברתיים ותרבותיים. ____
- הנהגת היישוב היהודי לפני קום המדינה הייתה מעורבת באופן פעיל בהנפקת בולים. ____
- קק"ל הנפיקה בולים העוסקים בעיקר בהיסטוריה העתיקה. ____

ב. בחר באחד מן המשפטים מסעיף א ונמק את קביעתך על פי הטקסטים. (3 נקודות)

---

6. הגוף האחראי להנפקת בולי דואר הוא השירות הבולאי. מדי פעם השירות הבולאי פונה לקהל הרחב ומבקש הצעה להנפקת בול חדש. מה אתה היית מציע להנציח על גבי בול חדש? נמק את דבריך, וכתוב איזה מסר אתה מבקש להעביר בהצעתך.

---

7. א. בטקסט 1 כתוב: "הסדרה הוכנה... בפעילות **קדחתנית** בתנאי מחתרת".

על פי המשפט, מהי משמעות המילה **קדחתנית**? (2 נקודות)

- משמעותית
- בהולה
- שקולה
- עיקרית

ב. בטקסט 1 כתוב: "נושא הסדרה הוא מטבעות יהודיים **שנטבעו** בעת העתיקה".

מהי המשמעות המתאימה ביותר למילה **נטבעו** במשפט זה? (2 נקודות)

- יוצרו
- שקעו
- איבדו ערך
- התגלו

ג. בטקסט 2 כתוב: "אך **מפעל** הבולים של "קרן קיימת לישראל" קיים עד היום". מהי

המשמעות המתאימה ביותר למילה **מפעל** במשפט זה? (2 נקודות)

- בית מלאכה
- פעולה
- חנות
- מיזם

8. לפניך משפטים ובהם מספרים מודגשים. כתוב במילים את המספרים המודגשים (אין

צורך לנקד) (3 נקודות)

• לאחר שהוחלט על הקמת מדינה יהודית ב־**29** _____ בנובמבר **1947** ביקשו חברי ההנהגה היהודית מכמה גרפיקאים לעצב בולים למדינה החדשה.

• על הבולים החדשים הודפסו תצלומים של מטבעות מתקופת מרד בר כוכבא שפרץ בשנת **132** _____ לספירה הנוצרית.

ב. הקף את הצורה הנכונה של שם המספר במשפט שלפניך. (נקודה אחת)

• **שנים עשר / שתיים עשרה שנים** חלפו מיום הקמת המדינה ועד שהונצחה לראשונה אישה, (הנרייטה סאלד) על גבי בול.

בחר אחת ממתלות הכתיבה סיכום ממצג/ כתיבת טיעון

סיכום ממצג: על פי שני הטקסטים שקראת, כתוב סיכום בהיקף של כ-15 שורות על הנפקת בולים בארץ-ישראל. בסיכומך השווה בין בולי "דואר עברי" ובין בולי קק"ל. התייחס לתפקידם של הבולים, לתכנים שמודפסים עליהם ולמה שהם מייצגים.

כתיבת טיעון: הטיולים השנתיים

מידי שנה עולה הצעה לבטל את הטיולים השנתיים, הורים רבים טוענים שעלותם יקרה מאוד, כמו כן תלמידים רבים נמנעים לצאת לטיול ולטענתם הרבה יותר כיף לראות את הטבע דרך סרטונים בסמארטפון.

מה דעתכם על ההצעה לבטל את הטיולים השנתיים? כתבו את דעתכם האישית, התייחסו גם לטענות המתנגדים והפריכו אותה
